

Dějiny a organizace TV a sportu 1

Vznik a vývoj moderního sportu v Evropě

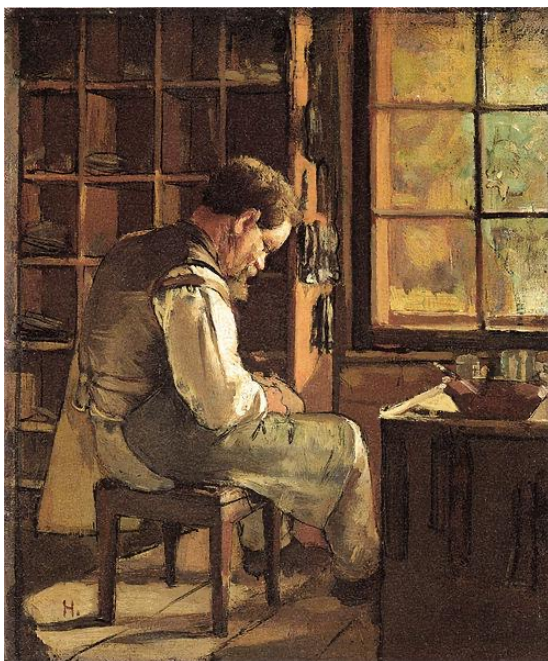
Školní rok: 2023/2024

První ročník, denní studium

Přednášející: Mgr. Václav Pechman

Kontakt: vasek.pechman@seznam.cz

Způsob práce, odpovědnost + zodpovědnost, řemeslná odbornost, produkční limity, vztah se zákazníkem, dělení tržeb, konkurenční výhoda, úroveň specializace, faktor tradice

Vyšší odborná škola

Průmyslová revoluce

- Změna zemědělství, výroby, těžby a dopravy
- Nové zdroje energie (uhlí, parní stroj)
- Přechod od ruční výroby ke strojní velkovýrobě
- Dělbá práce + specializace
- Společenská, politická a kulturní transformace

*1870- druhá průmyslová revoluce (elektrifikace, montážní linka, komunikační prostředky)

1970' - třetí průmyslová revoluce (počítače, počítačové sítě, digitalizace (přechod z analogu))

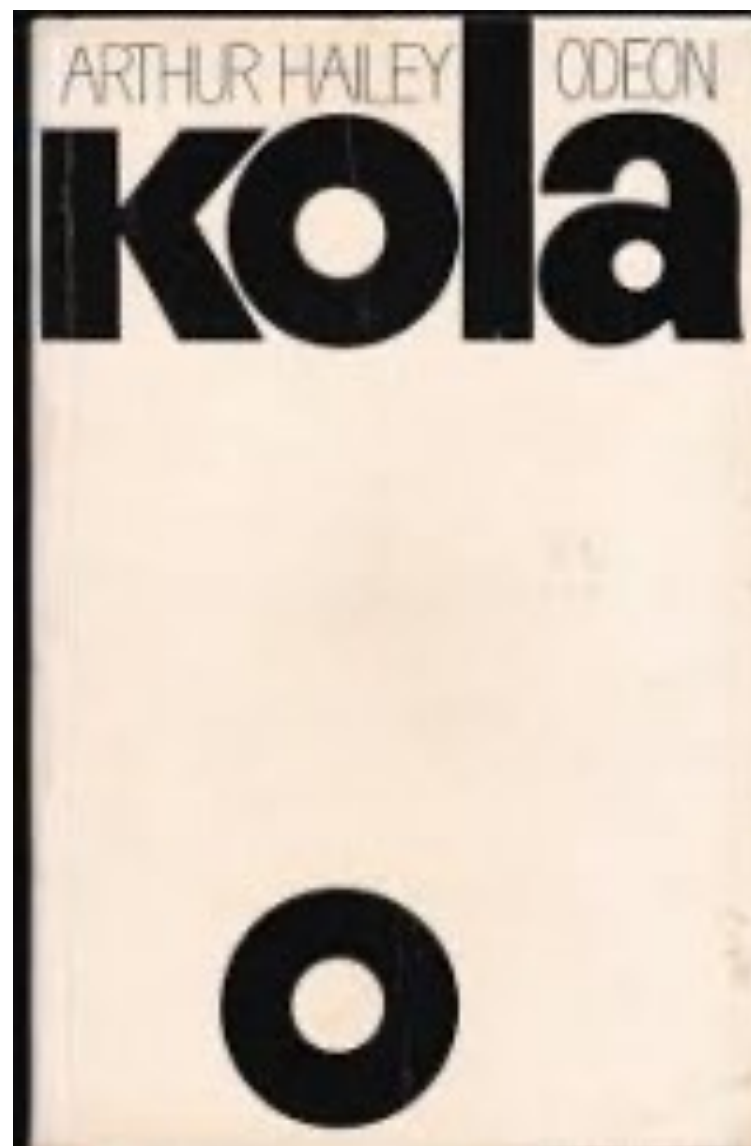
2020' - čtvrtá průmyslová revoluce (robotizace, automatizace, průmysl 4.0.)

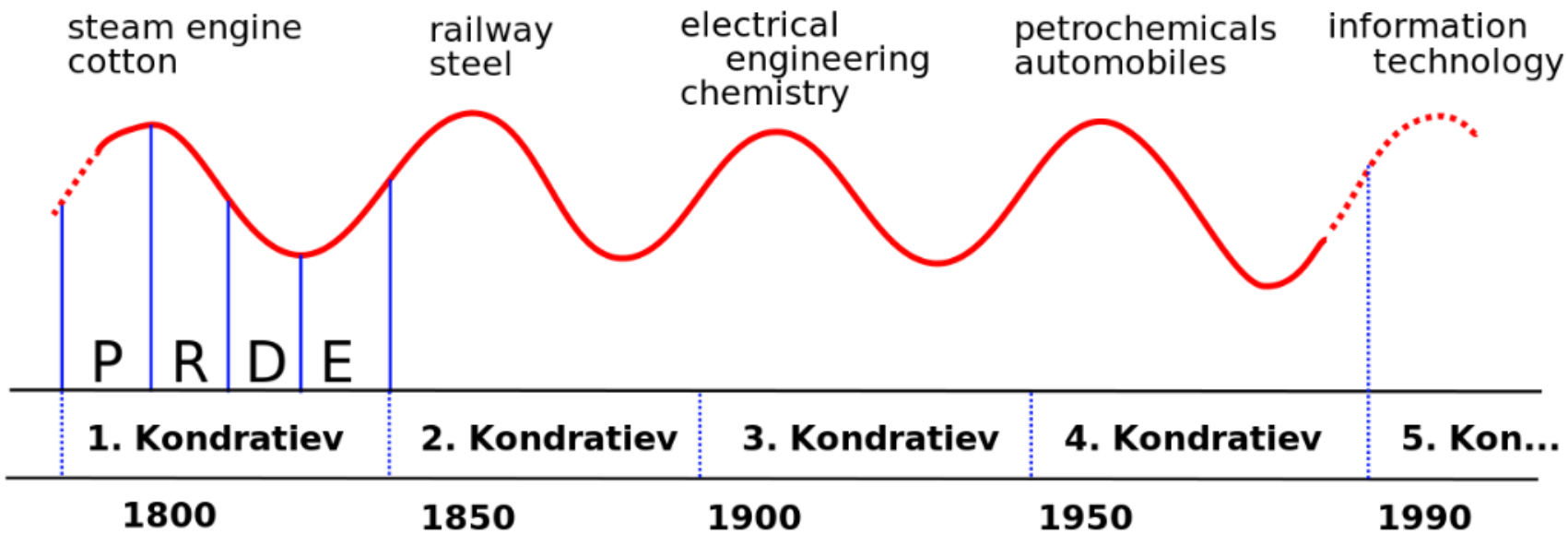

Důsledky

EKONOMICKÉ	SOCIÁLNÍ
růst produktivity práce	pokles kvalifikace
industrializace zemí	práce žen a dětí
vznik světového trhu	extrémně dlouhá pracovní doba (16h)
rychlá urbanizace (včetně slumů)	chronická a cyklická nezaměstnanost
nástup cyklického vývoje ekonomiky	fyzická degenerace

P: prosperity
R: recession
D: depression
E: improvement

Kapitalismus

- Efektivní, soutěživý, expanzivní a nemilosrdný hospodářský systém
- Soukromé vlastnictví výrobních prostředků + samostatná iniciativa
- Hromadění majetku znovu investováno do výroby
- Nové vzorce chování, nové spotřebitelské návyky, vysoká poptávka a neomezené podnikatelské příležitosti

*16. století - 80% lidí zaměstnaných v zemědělství

18. století - 40% lidí zaměstnaných v zemědělství

Pokuty pro zaměstnance:

- Přistižení s otevřeným oknem -1 s.
- Přistižení při mytí -1 s.
- Oprava stroje s rozžatým kahanem -2 s.
- Ranní práce s rozžatým kahanem -2 s.
- Hvízdání při práci -1 s.

*J.L. Hammond a B. Hammond: *The Town Labourer 1760 - 1832*. Longmans, Green & Co. 1932, str. 19 - 20.

PS: moderní logistická překladiště

Thomas Clarke (11 let) a jeho 7letý bratr, společná mzda 4 s. týdně:

„ Když jsme si zdřímli, zbili nás... Chodil jsem do továrny něco před šestou, někdy už v pět, a pracoval jsem do devíti večer. Jednou jsem pracoval celou noc. To jsme se sami přihlásili, chtěli jsme mít něco na útratu...“

**First Report of the Central Board of His Majesty's Commissioners on Employment of Children in Factories (1833). Str. 31 - 32.*

Kapitalistický duch patronátního sportu

- Novým donátorem a organizátorem slavností byli namísto církve vesničtí šlechtici = patroni

-> dotování cen pro vítěze primitivních soutěží -> podněcování soutěživosti-> vznik profesionálů z lidových vrstev

- Srovnání sil zástupců různých panství
- > nový titul 'champion' (přesah lokálního charakteru)
- > míšení různých oblastních zvyklostí = potřeba standardizace pravidel

+ příležitost kapitalistického podnikání v herní oblasti = sázení (stupňovaná atraktivita sportu)

„Po slavnostech se pak lidé vracejí ke své každodenní práci s osvěženým srdcem a vděčnou poslušností ke své vrchnosti.“

Ve víru velkoměsta...

Industrializace společnosti -> klesající význam venkova -> Stoupající koncentrace lidí ve městech -> touha po zábavě -> zvýšená poptávka po profesionálních sportovcích

KRYSTALIZACE SPORTOVNÍCH DISCIPLÍN:

- a) talentovaní specialisté v konkrétním oboru nemohli využít své dispozice na venkově, kde iniciativa skomírala a uchýlovali se do měst, kde měli k uplatňovat vlastní nadání mnohem lépe
- b) Koňské dostihy jako podporovaná alternativa lidového fotbalu (tentokrát však bez doprovodných běžeckých a chodeckých závodů) -> závodníci se uchýlovali do měst, kde tušili lepší možnosti realizace

*Fenomén „krvavých her“, které byly zákonem zakázány později nahradil „závodivý princip“ (kultivovaná forma klání přinášející srovnatelné divácké prožitky)

**1666- velký požár Londýna, následná přestavba osady ve skutečné kapitalistické velkoměsto

Foot Ball, Míč kopaný nohou

(domněnky, zda byla hra představena Britským ostrovům Římskými legiemi nebo bojůvkami Dánů...)

Antická hra harpastrum (*harpastos = uloupený*)

- Týmová hra zvyšující sílu, obratnost a rychlost
- CÍL: dopravit míč na opačnou stranu hřiště, za což byl přidělován bod
- Běžná součást vojenského výcviku

Lidový fotbal

- dvě družstva (libovolný počet hráčů (10, 15, 50))
- cílem hry bylo dopravit míč k určenému místu v přírodě/ do brány (vrata) ve městě
- = urputná rvačka o míč, v níž bylo dovoleno vše
- zápas na 2-3 hodiny

Zákazy hrát fotbal uvnitř městských hradeb:

1285 - „rušení bohoslužeb a vytloukání oken“

1313 - „ za míčem se honící tlupa čertů“

„Jelikož je ve městě veliký hluk způsobený srocováním při velkém míči, z čehož může povstat mnoho špatností, které Bůh zapovídá, rozkazujeme a zapovídáme jménem královským pro budoucnost pořádání takových zápasů ve městě pod trestem vězení.“

Král Edward II., 1314

1331 – „rušení zasedání parlamentu“

1365 – „zákaz fotbalu na londýnských náměstích“

Florentská kopaná

- 1410: calcio fiorentino

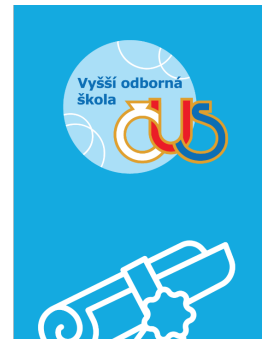
= oválné či obdélníkové hřiště se dvěma brankami ohraničené zábradlím

- 27 hráčů na každé straně
- Míč mohl být odražen pěstí nebo kopán do protivníkovy branky

- A) Calcio a livrea: urození účastníci provozující hru ve slavnostním oděvu
- b) Calcio a disfide: závodní hra za účasti profesionálních hráčů (video:

Bologna – každý hráč, který dosáhne soupeřovy branky desetkrát, obdrží zvláštní prémii ve výši 20 zlatých dukátů

Padova - první teoretická disputace studentů místní univerzity o teoretickém rozboru různých způsobech hry a účinnosti jednotlivých kopů.

Proces geneze klubové scény

1. Hospody a restaurační zařízení jako organizační platformy společenského života včetně sportovního dění

= **UZAVÍRNÍ ZÁBAV DO SOCIÁLNĚ OHRANIČENÝCH CELKŮ**

2. Konec 18. století – šlechta opouští svá divácká místa a zapojuje se aktivně (lukostřelba, jachting, veslování, kriket) -> participace v rámci dané třídní vrstvy

= **VZNIK SPECIÁLNÍCH SPORTOVNÍCH SPOLKŮ**

3. „Gentleman z řad buržoazie jsou duševní povahou své práce handicapováni ve své sportovní aktivitě“

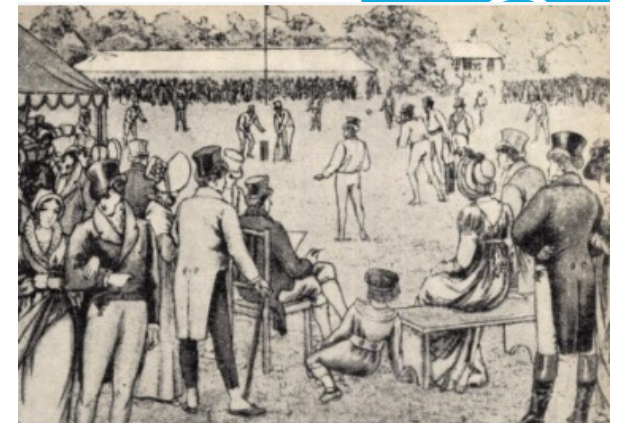
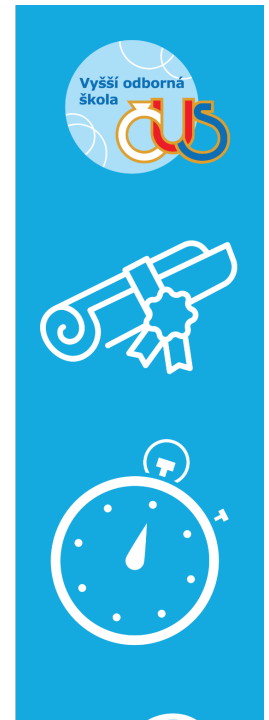
= **ŠTĚPENÍ NA PLAYERS (PROFESIONÁLOVÉ) A AMATEURS (GENTLEMANI)**

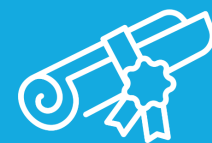
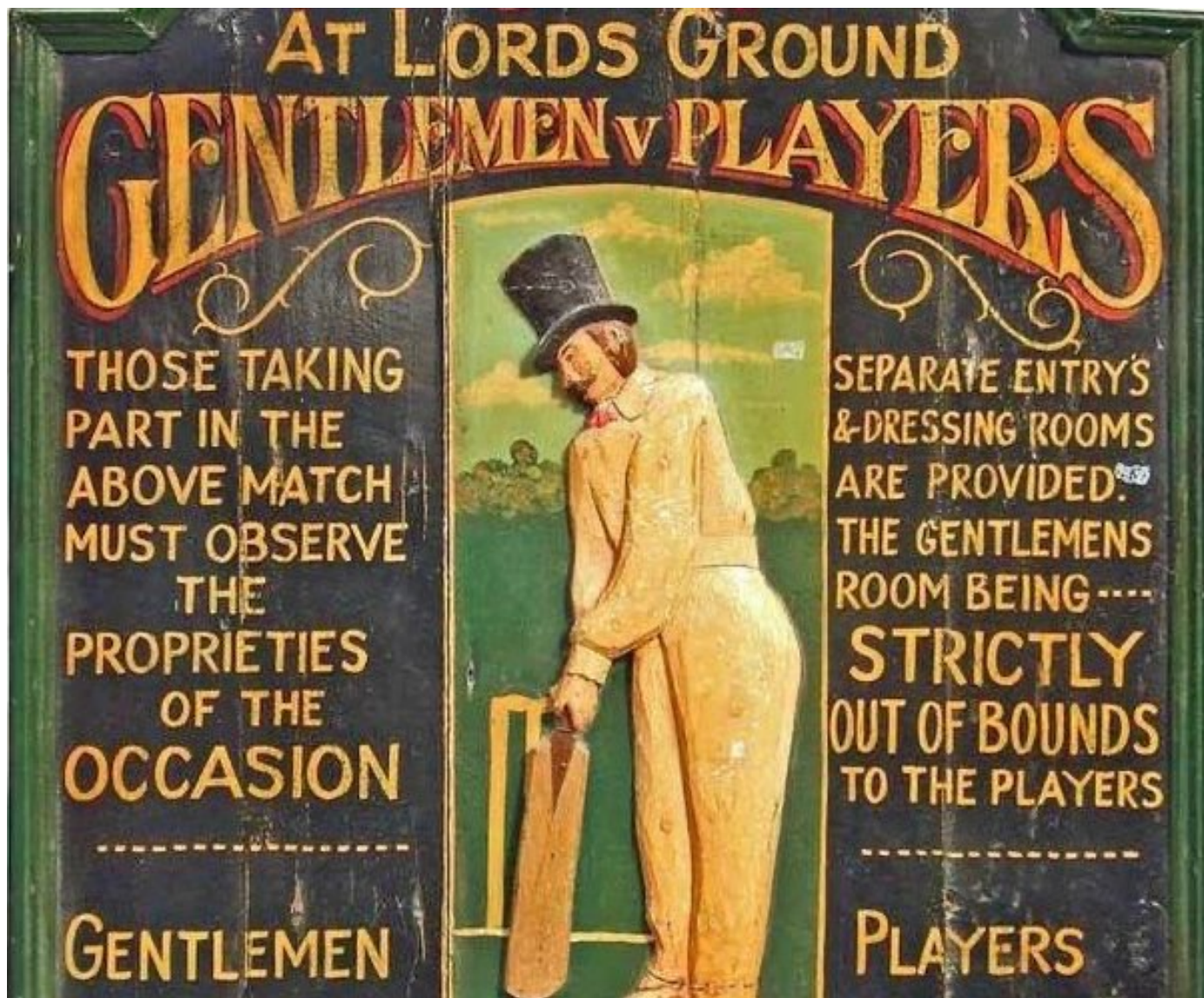
4. Anglické veřejné školy, kde byli vzděláváni potomci buržoazie i aristokracie

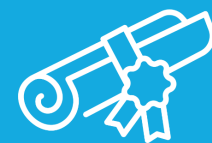
= **PRŮNIK PŮVODNĚ ŠLECHTICKÝCH ČINNOSTÍ DO NIŽŠÍCH VRSTEV**

5. Snaha pokračovat ve sportovní činnosti po skončení studií

= **ŽAKLÁDÁNÍ VEŘEJNÝCH SPORTOVNÍCH KLUBŮ**

Internátní škola v Rugby

7% procent žáků z řad aristokracie = popularita lidového fotbalu

- Žákovská samospráva nahrazující nedostatek učitelů (starší učili mladší)
- Snaha podnítit demokratické řízení sportovní činnosti + myšlenka fair play (stejné podmínky pro všechny)

Thomas Arnold, ředitel (1828-1842)

- Stanovený způsob trávení volného času
- Zmenšující se školní pozemky = systematizovaná ucelená hra

Cca 1840, první písemná pravidla fotbalu v Rugby

= Oválný míč, do kterého se mohlo kopat a mohl být i přenášen

*Nakonec začínají profesionální sportovci působit jako učitelé sportu na veřejných školách

Charles Tring., 1862, The Simplest Game

1. Branky je docíleno, jestliže míč byl dopraven skrz bránu mezi tyčemi a pod břevnem, jakýmkoliv způsobem, bez použití rukou.
2. Ruce lze použít pouze k zastavení nebo chycení míče a položením ho na hrací plochu před nohy (jinými slovy, s míčem v ruce se nesmělo běhat).
3. Kopy musí být namířeny pouze na míč (konečně bylo zakázáno násilí) .
4. Hráč nesmí kopat míč, pokud je ve vzduchu.
5. Není dovoleno podráženi nebo kopání do paty .
6. Přešel-li míč pomezí čáru, musí být kopnut zpět (ne vhozen).
7. Přešel-li míč přes brankovou čáru, musí kopnut zpět na tom samém místě.
8. Hráč nesmí být blíže než šest kroků od hráče, který vykopává.
9. Hráč je v postavení mimo hru směřuje-li na něj přihrávka dopředu (pravidlo velmi podobné v současném ragby).
10. Vrážení je zakázáno. Dovoleno je jen tehdy, je-li míč za hráčem.

* nebyly definovány tresty za provinění, možná také proto, že porušování pravidel autoři nepředpokládali

26. října 1863 – založena Fotbalová asociace (vznik moderního fotbalu)

- Forest (později The Wanderers), NN Kilburn, Barnes, War Office, Crusaders, Perceval House, Blackheat, Crystal Palace, Kensington School, Surbiton a Charterhouse.
- Později : Bolton Wanderers, Blackpool, Everton, Birmingham City či Wolves měly církevní původ

(tzv. KULT VITÁLNÍHO KŘESŤANSTVÍ– pevná víra a fyzická aktivita jako projevy mladých mužů)

1870: zaveden počet deseti hráčů a jednoho brankáře

1871: představen neutrální rozhodčí

- 70. a 80. léta 18. století – dělnické týmy jednotlivých továren (podporované samotnými továrníky, protože preventivně předcházeli výskytu patologických jevů majících negativní vliv na pracovní morálku)

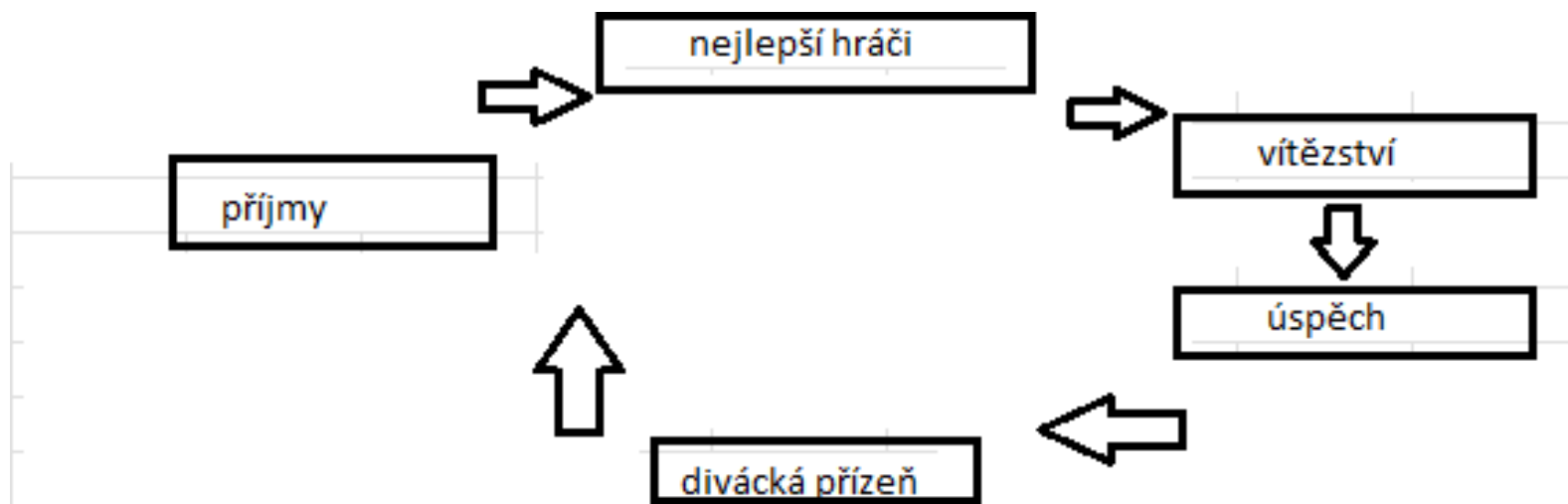
„Každým rokem začíná být těžší a těžší pro fotbalové kluby utkávat se v přátelských zápasech. Z důvodu nepředvídatelnosti ve vývoji pohárových klání jsou kluby často nuceni na poslední chvíli měnit soupeře, kteří nejsou pro kluby a veřejnost atraktivní. Proto naléhavě žádám a navrhuji, jak odstranit tyto problémy: Deset nebo dvanáct nejvýznamnějších klubů v Anglii by se každou sezónu navzájem utkávaly v zápasech systémem doma – venku.“

William McGregor, Aston Villa, 1888

1871 – Návrh uspořádání vyřazovací soutěže, 1. ročník FA Cupu (15 týmů)

1872 – Wanderers = první vítěz FA Cupu

1885- zlegalizování profesionalismu => potřeba pravidelné soutěže generující příjmy i při vypadnutí z poháru

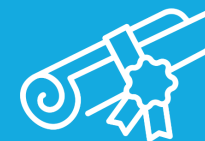

8. září 1888 – start první fotbalové ligy světa

1901- maximální týdenní mzda fotbalisty omezena a 4 libry týdně

(kvalifikovaný řemeslník měl 2 libry týdně)

1912 – brankáři povoleno hrát rukama nikoliv na vlastní polovině hřiště, ale jen v pokutovém území

Závěrečné opakování

Jak proměnila průmyslová revoluce vztah jedince k vykonávané práci?

Co je základním rysem kapitalismu?

Jak se kapitalistická tendence projevila při organizaci patronátního sportu?

Skrze jaké vývojové etapy se vytvářely první veřejné sportovní kluby?

Jak využil Thomas Arnold fotbalu k edukativním účelům?

Proč je většina tradičních anglických velkoklubů z měst se silnou průmyslovou historií?

Popište cyklus zárodků profesionalismu ve sportu.

